

УДК 336.76:658

Михайлик О.М.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Міжнародного університету фінансів***Щербина О.В.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Міжнародного університету фінансів*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБАЛАНСУВАННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ

EFFECTIVENESS OF THE BALANCING MONEY MARKET: THEORETICAL APPROACHES AND PRACTICAL REALITIES

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню механізму функціонування грошового ринку та визначення впливу його основних елементів – попиту та пропозиції на гроші. Обґрунтовано, що існує низка різних підходів до визначення сутності означених категорій, пропонується власний погляд на них. Особливу увагу приділено динаміці грошових агрегатів, показникам швидкості обігу грошей та коефіцієнту монетизації, рівню доларизації економіки.

Ключові слова: грошовий ринок, попит на гроші, пропозиція грошей, грошові агрегати, грошова база, монетизація економіки.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию механизма функционирования денежного рынка и определения степени влияния его основных элементов – спроса и предложения на деньги. Обосновано, что существует ряд различных подходов к определению сущности указанных категорий, предлагается собственный взгляд на них. Особое внимание уделено динамике денежных агрегатов, показателям скорости обращения денег и коэффициента монетизации, уровню долларизации экономики.

Ключевые слова: денежный рынок, спрос на деньги, предложение денег, денежные агрегаты, денежная база, монетизация экономики.

ANNOTATION

The article investigates the mechanism of functioning of money market and determines the impact of its basic elements – money supply and demand. It is well-known that there are a number of different approaches to defining the essence of the mentioned categories. However, the authors suggest their own opinion on them. The special attention is given to dynamics of monetary aggregates, money velocity and monetization ratio, level of dollarization of the economy.

Keywords: money market, demand for money, money supply, monetary aggregates, monetary base, monetization.

Постановка проблеми. Попит і пропозиція грошей виступають основними макроекономічними важелями грошового ринку. Розширене відтворення економіки можливе лише за рахунок адекватної грошової пропозиції, забезпечення її оптимальної структури. Загальновідомо, що пропозиція грошей на грошовому ринку формується державою в особі Національного банку України у формі емісії готівкових коштів та банківськими установами, які акумулюють грошові ресурси шляхом залучення депозитів. Активну участь у формуванні пропозицій грошей на сучасному етапі відіграють фінансові

посередники грошового ринку, зокрема страхові компанії, інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди та ін. Розвиток такого виду фінансового посередництва сприяє зростанню обсягів грошової пропозиції та зміні агрегатної структури, що, своєю чергою, здійснює позитивний вплив на розвиток виробництва та сприяє стабілізації економіки. З огляду на це, дослідження ефективності збалансування грошового ринку та сучасних тенденцій формування попиту та пропозиції на грошовому ринку набуває актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти механізму функціонування грошового ринку та його структури досліджувались багатьма провідними зарубіжними та вітчизняними науковцями, серед яких: Дж.М. Кейнс, І. Фішер, М. Фрідман, А.С. Гальчинський, М.І. Савлук, А.І. Щетинін, Д.І. Коваленко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасній теорії та практиці поняття «грошовий ринок» залишається однією із основних категорій наукових досліджень у сфері фінансів та грошово-кредитного обігу. На грошовому ринку як особливому секторі ринку здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару, формується попит і пропозиція та ціна на цей товар. Незважаючи на достатність праць як наукового, так і навчально-методичного характеру, виникає необхідність уточнити механізм функціонування грошового ринку та критично розглянути сутність визначення понять «попит на гроші» та «пропозиція грошей», їх взаємозв'язок.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити механізм функціонування грошового ринку та визначити вплив його основних елементів – попиту та пропозиції на гроші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попит та пропозиція грошей, їх взаємодія є найбільш вагомими категоріями грошового ринку. В багатьох працях з тематики грошей та грошового ринку, питання взаємодії попиту і

пропозиції є актуальним і досить дискусійним. Серед наукових робіт вітчизняних вчених слід виокремити роботи дослідників А.С. Гальчинського, М.І. Савлука [3, 13].

Попит на гроші формується в різних сферах економічної діяльності і визначається на етапі утворення та розподілу доходу. «На відміну від звичайного попиту на товарних ринках, що формується як потік куплених товарів за певний період, – зазначає М.І. Савлук, – попит на гроші виступає як запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент» [13, с. 101]. У сучасній економічній концепції поняття попиту на гроші базується на «теорії переваги ліквідності», яку розробив Джон Майнард Кейнс у своїй праці від 1936 року «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей». На думку вченого, «перевага ліквідності» полягає в тому, що господарючі суб'єкти завжди прагнуть зберегти частину свого багатства (портфеля активів) у найбільш ліквідній формі – у формі запасу грошей на певний момент часу. Якщо власники портфельних активів віддаватимуть перевагу ліквідній формі, то попит на гроші буде зростати, і навпаки. Ключовим моментом такого підходу було чітке визначення мотивів економічних суб'єктів, що лежать в основі попиту на гроші: операційний або трансакційний мотив; мотив завбачливості та спекулятивний мотив.

Важливою складовою загальної проблеми визначення цінності грошей є формування попиту на них та їх пропозиції, які, своєю чергою, є фундаментальною основою для розробки інструментарію та методів реалізації грошово-кредитної політики центральних банків.

М. Фрідман, як послідовник Дж. М. Кейнса, розглядав гроші як будь-який інший актив і пояснював попит на гроші відношенням очікуваного доходу на гроші до очікуваних доходів на інші активи. До складу функції, яка описує попит на гроші, М. Фрідман ввів поняття очікуваного доходу на гроші, акції, облигації, а також очікуваний темп інфляції, який, на його думку, повинен відображати ймовірний дохід за товарними активами.

Сукупний попит на гроші формується як сумарна взаємодія операційного попиту та попиту на гроші як активи. Це означає, що попит на гроші є функцією від доходу та процентної ставки. «Функція попиту на гроші, – зазначає С.М. Панчишин, – показує, що за будь-якого рівня доходу величина попиту на гроші зі зростанням процентної ставки зменшуватиметься» [11, с. 197]. Теоретичну ситуацію, яка ще ніколи не справджувалася на практиці, коли попит на гроші не обмежується рівнем процентної ставки, тобто вона є настільки низькою, що не спричиняє ніякого впливу на попит на гроші, називають пасткою ліквідності. На практиці така ситуація могла б означати надзвичайно низьку чутливість монетарної політики до відсоткових ставок, що спричинило б її неефектив-

ність через відсутність впливу вартості грошей на діяльність господарюючих суб'єктів. Отже, можна констатувати, що в сучасній концепції грошей, нарівні з іншими активами, гроші стають об'єктом купівлі-продажу, а процентна ставка виступає їх ціною, що і є економічною базою для розробки та реалізації центральними банками всіх країн світу дієвої та ефективної монетарної політики.

Досліджуючи мотиви формування попиту на гроші необхідно визначити основні чинники, які спричиняють конкретний вплив на зміну обсягу та структуру цього попиту. Більшість науковців до них відносять такі:

- зміну реального обсягу виробництва;
- зміну середнього рівня цін;
- зміну швидкості обігу грошей;
- зміну норми процента та, відповідно, норми доходу на капіталізовані активи;
- зростання обсягів накопичення багатства та розширення спектра товарів і послуг, які включаються в грошово-кредитні відносини;
- прискорення інфляційних процесів або інфляційні очікування;
- очікування погіршення кон'юнктури ринків, внаслідок чого багатство може накопичуватися в товарній, а не грошовій формі, що відносно зменшує попит на гроші.

На думку С.М. Панчишина, специфіка вияву дії цих факторів в умовах сучасної вітчизняної економіки полягає в постійному підвищенні цін, зростанні інфляційних очікувань, зниженні зацікавленості в альтернативній вартості зберігання грошей, високій частці тіньової економіки, низькому рівні реальної доходності фінансових активів, що знаходить свій прояв у суттєвому зниженні еластичності попиту на гроші від рівня процента, зниженні стимулів розвитку фондового ринку, залучення додаткових фінансових ресурсів у банківську сферу і, в кінцевому рахунку, в збільшенні обсягів накопичення грошей у готівковій формі [11, с. 38].

Отже, попит на гроші, який розуміють як бажання економічних суб'єктів мати в своєму розпорядженні певну кількість платіжних засобів, обумовлює формування на грошовому ринку явища пропозиції грошей.

Колектив авторів під загальною редакцією М.І. Савлука у своїй праці зазначають, що «суть пропозиції грошей полягає в тому, що економічні суб'єкти в будь-який момент мають у своєму розпорядженні певний запас грошей, які вони можуть за сприятливих обставин спрямувати в оборот, де вони будуть використані як купівельні та платіжні засоби» [13, с. 112]. Тобто, пропозицією грошей виступає та частина запасу грошей, яку бажають запропонувати на грошовому ринку.

Американський економіст Ф. Мишкін зазначає, що гроші, означають те саме, що і пропозиція грошей і є такими, що здебільшого приймаються в оплату за товари і послуги або при погашенні боргу [7, с. 53].

Якщо розглянути пропозицію грошей як окремий економічний суб'єкт, то виходить, що вона виступає як альтернатива попиту на гроші. Варто зазначити, що при зростанні рівня процента господарський суб'єкт функціонуватиме на площині ринку з пропозицією грошей, а при зниженні – разом з попитом на гроші.

На макроекономічному рівні емісія грошей розглядається як зростання пропозиції грошей на грошовому ринку, а вилучення грошей з обороту – як скорочення пропозиції грошей. Додаткова емісія грошей в обороті обумовлюється тим, що існує певна межа пропозиції грошей – фактична маса грошей в обороті – і жодні стимулюючі фактори, наприклад зростання процента, не можуть збільшити пропозицію грошей понад цю межу. Отже, формування пропозиції грошей – це процес створення банківською системою додаткових платіжних засобів, що надходять у готівковий та безготівковий грошовий обіг.

Попит на гроші, який формується всередині сектора реальної економіки, виступає первинним чинником у взаємодії з пропозицією грошей, що має екзогенний характер, тобто визначається емісією, формується згідно з певними концепціями грошово-кредитного регулювання і не є породженням функціональних особливостей економічної системи.

Важливим є виокремлення елементів грошового ринку, які безпосередньо формують грошову пропозицію. У формуванні грошової пропозиції беруть участь такі учасники: центральний банк; фінансові посередники, фірми та підприємства, домашні господарства та позичальники. Проте тільки центральний банк володіє законодавчо закріпленими функціями в регулюванні параметрів грошової пропозиції.

Пропозиція грошей у сучасній економіці має емісійно-кредитний характер. Центральний банк є основним емісійним центром, який здійснює банківську емісію з метою забезпечити економіку платіжними засобами, впливати на економічну ситуацію та стабілізувати національну грошову одиницю. Кредитний характер банківської пропозиції пов'язаний з обслуговуванням дефіциту державного бюджету.

У процесі формування грошової пропозиції бере участь велика кількість чинників, серед яких найбільш вагоме значення мають грошова база та грошово-кредитний мультиплікатор. Центральний банк визначає пропозицію грошей насамперед через грошову базу. У склад грошової бази входять сукупність готівкових коштів, випущених в обіг НБУ, коштів обов'язкових резервів, коштів на кореспондентських рахунках та інших коштів депозитних корпорацій (банків), коштів державних нефінансових корпорацій і домашніх господарств у НБУ [12].

Особливістю грошового ринку України вважається грошова база та грошовий агрегат M_0 . Беручи до уваги світовий досвід, слід зазначити, що, наприклад у США немає поняття «гро-

шова база» та такого грошового агрегату, як M_0 . Грошове агрегування починається з агрегату M_1 , до якого входить готівка, поточні депозити, зокрема чекові. У країні, де готівкові гроші становлять половину загальної грошової маси, наявність грошової бази є необхідною і зручною формою регулювання обігу грошей та підтримання їх стабільності. Вона дає змогу швидко впливати на обсяги грошової маси.

У процесі дослідження варто звернути увагу на зміну грошової бази протягом 2005-2014 рр. (див. табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка зміни грошової бази за 2005-2014 рр.

Період	Грошова база		У тому числі готівкові кошти, випущені в обіг	
	Залишки коштів на кінець періоду, млн. грн.	Зміна у річному обчисленні, %	Залишки коштів на кінець періоду, млн. грн.	Зміна у річному обчисленні, %
2005	82760	53,9	65409	43,2
2006	97214	17,5	82133	25,6
2007	141901	46,0	122470	49,1
2008	186671	31,6	167538	36,8
2009	194965	4,4	170536	1,8
2010	225692	15,8	200092	17,3
2011	239885	6,3	209565	4,7
2012	255283	6,4	222786	6,3
2013	307139	20,3	261870	17,5
2014	333194	8,5	304811	16,4

Джерело: Монетарний огляд НБУ [12]

Протягом аналізованого періоду грошова база показує стале зростання і на кінець 2014 р. становить 333194 млн. грн.

Досліджуючи грошовий ринок можна констатувати, що пропозицію грошей фактично становить грошовий агрегат M_1 , де готівкові гроші означають зобов'язання центрального банку, а чекові депозити – зобов'язання банків. Глен Габбард зазначає, що «гроші» зводяться до активів, які використовуються як засіб обміну, а саме готівки та чеківих депозитів у фінансових інституціях. Цей грошовий агрегат, M_1 , є найвужчим вимірником грошей» [2, с. 471].

Наведені у таблиці 2 розрахунки свідчать, що грошовий агрегат M_0 , найліквідніша частина грошової маси, складає у 2014 році 29,6%. Для порівняння у розвинутих країнах частка готівкової грошової маси складає 4-7%. Висока частка готівки (M_0) в загальній масі грошей (M_3) свідчить про недостатній розвиток безготівкових розрахунків, незадовільну структуру грошової маси, наявність значних обсягів обороту тіньової економіки, втрату довіри населення до банків, але все ж з 2011 р. є певна позитивна динаміка щодо її зміни (від 30,01 у 2008 р. до 26,2% у 2014 р.).

Слід зауважити, що пропозиція грошей не може розглядатися окремо від інших елемен-

тів грошового ринку. Існують певні чинники зміни пропозиції грошей, серед них можна виокремити такі: норма обов'язкових резервів; облікова ставка НБУ; ринкові процентні ставки; процентні ставки за депозитами до запитання; доходи господарсько-економічних суб'єктів; «тінізація» бізнесу або підприємницької діяльності; низька довіра населення до банків. Кожен з цих чинників певною мірою впливає на пропозицію грошей. Варто розглянути ступінь впливу кожного із цих факторів (див. табл. 3).

Зміну пропозиції грошей можуть викликати сезонні чинники: при зростанні потреб населення в готівці зменшуються поточні депозити і знижується процес мультиплікації, тоді банки напередодні такого очікуваного відпливу вкладів збільшують надлишкові резерви.

Для стабільного функціонування економіки необхідно підтримувати постійно низьку емісію, достатньо низьку, щоб уникнути інфляції. За М. Фрідменом приріст кількості грошей повинен складати близько 0,3% на місяць, або 15% на рік. Це «грошове правило», запропоноване

монетаристами, на думку економістів, спроби виконувати роль своєрідного «корсета», який стримує та стабілізує грошову систему. Оцінюючи грошову масу в Україні, можна констатувати, що її приріст значно перевищує норму «грошового правила», про це свідчать дані з таблиці 1. Рівень інфляції в Україні на кінець 2014 р. склав 24,9%, що набагато більше ніж поріг «природної» інфляції у 5% [5].

В якості показника насиченості економіки грошима, варто використовувати коефіцієнт монетизації ВВП. Його суть полягає у забезпеченні всіх економічних суб'єктів (держави, юридичних та фізичних осіб) необхідним обсягом грошових коштів для їх нормального функціонування.

Коефіцієнт монетизації пов'язаний з попитом на гроші та капітал. Цей показник придатний для оцінки забезпеченості грошовою масою глобальних потреб економічного розвитку, враховуючи й інвестиційні потреби, адже він включає «короткі» та «довгі» гроші загалом [9]. Рівень монетизації визначається за допомогою

Таблиця 2

Динаміка грошової маси, щоб обслуговує грошовий оборот в Україні протягом 2008-2014 рр. (млрд. грн.)

Показник грошової маси	Роки						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Агрегат грошової маси, M_0	154,76	157,03	182,99	192,66	203,25	237,78	282,95
Частка в грошовій масі, %	30,01	32,22	30,61	28,10	26,29	26,16	29,57
Агрегат грошової маси, M_1	225,13	233,75	289,89	311,05	323,23	383,9	435,47
Частка в грошовій масі, %	43,65	47,97	48,49	45,37	41,80	42,23	45,52
Агрегат грошової маси, M_2	512,53	484,77	596,84	681,8	771,13	906,32	955,35
Частка в грошовій масі, %	99,38	99,48	99,83	99,46	99,73	99,70	99,86
Агрегат грошової маси, M_3	515,73	487,3	597,87	685,51	773,2	909,07	956,73
Частка в грошовій масі, %	100	100	100	100	100	100	100

Джерело: розраховано авторами на основі [14]

Таблиця 3

Фактори які впливають на пропозицію грошей

Фактор впливу	Ефект впливу фактору на пропозицію грошей
<i>Норма обов'язкових резервів</i>	Якщо норма обов'язкових резервів зростає, банки менше резервів позичають, тоді грошовий мультиплікатор і обсяг пропозиції грошей зменшуються. І навпаки, зменшення норми обов'язкових резервів призводить до збільшення пропозиції грошей
<i>Облікова ставка НБУ</i>	Якщо облікова ставка зростає, то дисконтні позички дорожчають, зменшуючи позичені резерви і грошову базу, пропозиція грошей знижується
<i>Ринкові процентні ставки</i>	Якщо ринкові процентні ставки знижуються, тоді у банків розширюються можливості одержувати позички рефінансування навіть при зростанні облікової ставки, унаслідок чого зростають грошова база, банківські резерви і коефіцієнт мультиплікації, що сприяє розширенню пропозиції грошей
<i>Процентні ставки за депозитами до запитання</i>	Пропозиція грошей буде зростати завдяки залученню банками готівки на поточні вклади і розширенню процесу мультиплікації депозитів
<i>Доходи господарсько-економічних суб'єктів</i>	При зростанні багатства господарсько-економічних суб'єктів депозитна складова грошової маси зростатиме швидше, ніж готівкова, що посилить мультиплікаційний ефект і збільшить пропозицію грошей
<i>«Тінізація» бізнесу або підприємницької діяльності</i>	Загальна грошова пропозиція скорочується в міру зростання тінізації економіки тому, що тінізація підприємницької діяльності зумовлює зміну структури грошових запасів на користь готівки, а це послаблює мультиплікативне збільшення депозитів
<i>Низька довіра населення до банків</i>	За низької довіри до банків рівень мультиплікації і загальний обсяг пропозиції грошей буде знижуватись

Таблиця 4

Динаміка коефіцієнта монетизації економіки України

Показники	Роки				
	2009	2010	2011	2012	2013
Коефіцієнт монетизації, %	53,4	55,2	52,6	54,8	62,5
Валовий внутрішній продукт, млн. грн. (у фактичних цінах)	913345	1082569	1302079	1411238	1454931
Грошова маса (M_3), млн. грн.	487298	597872	685515	773199	908994
Індекс споживчих цін, у% до грудня попереднього року	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5
Темп росту рівня монетизації, %	98,7	103,4	95,3	104,2	114,1

Джерело: розраховано авторами за даними [5, 12, 14]

коефіцієнта монетизації. У розвинутих країнах прийнятним значенням коефіцієнта монетизації є 70-80% [1, с. 140]. Недостатність грошової маси може негативно позначитись на платіжній дисципліні, внаслідок чого з'являється ліквідність банків та фінансово-господарських суб'єктів. У таблиці 4 наведено розрахунок коефіцієнта монетизації економіки України протягом 2009-2013 рр.

Відтак зниження коефіцієнта монетизації на 2,6 пунктів у 2011 р. відбулось за рахунок різкого зростання номінального ВВП на 20% протягом року. За результатами 2013 р. коефіцієнт монетизації склав 62,5%, його різке зростання на 7,7 пунктів щодо 2012 р. насамперед пов'язане зі збільшенням грошової маси на 17,6%. Однак варто відмітити, що зростання грошової маси обумовлене збільшенням готівкової грошової маси, випущеної в обіг, що неминуче призводить до інфляції.

Порівнюючи індекс інфляції з коефіцієнтом монетизації економіки протягом 2009-2013 рр. варто зазначити, що зростання грошової маси в обігу поглинається економікою. Лише, у 2012-2013 рр. темп росту коефіцієнта монетизації перевищив темп зростання індексу споживчих цін, що означає достатність грошей в обігу.

Визначити інтенсивність руху грошей можна за допомогою показника швидкості обігу грошей. Зміна швидкості обігу грошей збільшує чи зменшує пропозицію грошей в обігу і так впливає на попит і на витрати обігу. У таблиці 5 розрахована швидкість обігу грошей.

Таблиця 5
Швидкість обігу грошової маси в Україні за 2009-2013 рр.

Рік	Номінальний Валовий внутрішній продукт, млрд. грн.	Грошова маса (M_2), млрд. грн.	Швидкість обігу грошей, об. (ВВП/ M_2)
2009	913,35	233,75	3,9
2010	1082,57	289,89	3,7
2011	1302,08	311,05	4,2
2012	1411,24	323,23	4,4
2013	1454,93	383,9	3,8

Джерело: розраховано авторами за даними [12]

В європейських країнах показник швидкості обігу грошей в середньому дорівнює

8-10 обертів за рік [6, с. 51]. Згідно з наведених розрахунків можна зробити висновок про низьку динаміку інтенсивності використання запасу грошей в обігу.

Варто зазначити, що в країні є значна кількість іноземної валюти, що свідчить про доларизацію вітчизняної економіки. Збільшення доларизації економіки підвищує масу готівкових грошей в обігу та знижує ступінь впливу монетарної політики Національного банку України. Доларизація економіки України, розрахована за методикою МВФ, за останні 5 років складає в середньому 30%.

Викладене свідчить, про неефективне застосування Національним банком України інструментів грошово-кредитної політики, що призводить до зростання готівкової грошової маси, зокрема через виділення рефінансування банкам України.

У розвинених економіках ціна грошей формується на основі збалансування попиту та пропозиції з боку економічних агентів, а сам рівень ціни грошей (процентної ставки) слугує певним індикатором розвитку й ефективності всього грошового ринку та банківської системи. В Україні, однак, є вагомі підстави визнати складність збалансування попиту і пропозиції грошей і відтак виникають сумніви щодо можливості ефективного і об'єктивного встановлення ціни грошей. При низькому рівні монетизації економіки, який існує в Україні, можливості економічних агентів формувати пропозицію грошей обмежені. З іншого боку, ця проблема ефективного збалансування попиту і пропозиції грошей гостро виражена у діях НБУ. Визначення пропозиції грошей, необхідної для монетизації економіки, є істотно ускладненим, оскільки необхідно враховувати не тільки досягнення докризового рівня монетизації, але й поточний обсяг попиту на гроші. В.С. Стельмах наголошує на непередбачуваності реального попиту на гроші: «вірогідність їх змін упродовж року тим вища, чим нестабільніша макроекономічна ситуація в державі, особливо, якщо економічне піднесення на 60% формується за рахунок зовнішнього сектору» [8, с. 102]. Отже, попит на гроші може істотно змінюватися на різних етапах трансформування економіки, що ускладнює ефективне регулювання пропозиції грошей.

Отже, в умовах вітчизняної економіки збалансування попиту та пропозиції грошей ви-

магає здійснення заходів не тільки у грошовій сфері, а і реалізації комплексних системних дій щодо виведення економіки на траєкторію стабільного економічного зростання.

Висновки. На основі систематизації підходів до основних ключових понять грошового ринку обґрунтовано підходи до визначення понятійного апарату. Попит на гроші – це бажання економічних суб'єктів мати в своєму розпорядженні певну кількість платіжних засобів, що обумовлює формування на грошовому ринку явища пропозиції грошей. Формування пропозиції грошей – це процес створення банківською системою додаткових платіжних засобів, що надходять у готівковий та безготівковий грошовий обіг.

На основі проведеного дослідження ефективності збалансування попиту і пропозиції грошей варто зробити такі узагальнення: 1) грошова маса за останні 5 років має тенденцію до зростання, значна частка готівкових грошей на руках у населення пов'язана з недовірою до банківської системи, інфляційними очікуваннями, високим рівнем тіньової економіки; 2) рівень монетизації є достатнім (62,5% у 2013 р.), але залишається нижчим ніж у ринково розвинутих країнах; 3) інтенсивність руху грошей визначена за допомогою показника швидкості обігу грошей є достатньою, однак є набагато нижчою ніж у розвинутих країнах; 4) рівень доларизації економіки залишається високим, близько 30%, що свідчить про бажання економічних суб'єктів робити заощадження у іноземній валюті.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилівська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб. / О.Я. Базилівська. – 2-ге видання, випр. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.
2. Габбард Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка: підруч. / пер. з англ.; наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олесневич. – К.: КНЕУ, 2004. – 889 с.
3. Гальчинський А.С. Теорія грошей: навч. посіб. / А.С. Гальчинський. – К.: Основи, 2001. – 413 с.
4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV (зі змін. і доп.) // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.rada.gov.ua>.
5. Індекси цін: Експрес-випуск від 06.01.2015 р. № 3/0/11вн-15 // Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Коваленко Д.І. Гроші і кредит: теорія і практика: навч. посіб. / Д.І. Коваленко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 344 с.
7. Мишкін Ф.С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: пер. з англ. / Ф.С. Мишкін. – К.: Основи, 1998. – 963 с.
8. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / за ред. В. С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
9. Оціночно-аналітичне значення коефіцієнтів монетизації ВВП / за даними українського фонду підтримки підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ufpp.kiev.ua/pokazniki-monetizacii-vvp>.
10. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік, схвалено рішенням Ради НБУ від 11.08.14 р № 28 // Вісник НБУ. – 2014. – № 28.
11. Панчишин С. Макроекономіка: навч. посіб. / С. Панчишин. – К.: Либідь, 2001. – 616 с.
12. Показники грошово-кредитної політики Національного банку України // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Mon_review/2014.
13. Савлук М.І. Гроші та кредит: підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І. Савлука. – 4-те вид., перероб. і доп.. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
14. Грошові агрегати: статистичний випуск Національного банку України // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/Statist/elbul.htm>.